

УДК 343.196

DOI: 10.33663/1563-3349-2026-100-345

ISSN 1563-3349

В. М. ФЕДИТНИК

ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА: СИНЕРГІЯ ЧИ ДИСГАРМОНІЯ З КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЮ ДОКТРИНОЮ

Проаналізовано правові висновки Верховного Суду, в яких вирішуються питання кваліфікації окремих кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України. На прикладі таких висновків показано їх вплив на розвиток судової практики та наукової ідеї. Встановлено, що в разі, коли правові висновки враховують доктринальні підходи, вони слугують як для забезпечення сталості та єдності судової практики, так і для розвитку науки кримінального права. Такі висновки отримують підтримку науковців та використовуються судами для мотивування кваліфікації. Констатовано, що правові висновки, які не ґрунтуються на доктринальних підходах, не використовуються судами для мотивування кваліфікації, не забезпечують сталості та єдності судової практики, не сприяють розвитку наукового знання у сфері кримінального права. Запропоновано до вживання у поняттєвому апараті науки кримінального права поняття «синергетивний вплив» та «дисгармонічний вплив» правових висновків.

Ключові слова: *правовий висновок Верховного Суду, судова практика, кримінально-правова доктрина, колабораційна діяльність, державна зрада, пособництво державі-агресору.*

Fedytnyk Vasyl. Legal opinions of the Supreme Court on criminal law: synergy or disharmony with criminal law doctrine

This paper analyses the legal opinions of the Supreme Court that address the classification of specific criminal offences against the foundations of Ukraine's national security. Using these opinions as examples, the paper demonstrates their influence on the development of judicial practice and academic thought. It has been established that where legal conclusions take doctrinal approaches into account, they serve both to ensure the consistency and unity of judicial practice and to advance the science of criminal law. Such conclusions receive support from academics and are used by the courts to justify classifications. It

---

© ФЕДИТНИК Василь Миколайович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства ННІ № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ; ORCID: 0009-0003-2890-0780; e-mail: Fedytnykv@gmail.com

is noted that legal conclusions not grounded in doctrinal approaches are not used by courts to justify the classification of offences, do not ensure the consistency and unity of judicial practice, and do not contribute to the development of scientific knowledge in the field of criminal law. The concepts of the «synergistic effect» and the «disharmonious effect» of legal conclusions are proposed for use within the conceptual framework of criminal law.

Key words: *legal opinion of the Supreme Court, case law, criminal law doctrine, collaboration, treason, aiding an aggressor state.*

Вступ. Як передбачено у Законі України «Про судоустрій і статус суддів», Верховний Суд (далі – ВС) є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом (ч. 1 ст. 36) [1]. Загалом судова практика та її квінтесенція – практика ВС «впливають на правозастосування у судових справах, адже вони стають орієнтиром для судів нижчих інстанцій» [2, с. 317; 3, с. 456]. У кримінальному провадженні правові позиції ВС відіграють надзвичайно важливу роль. У теорії кримінального та кримінального процесуального права існують різні підходи до того, що слід розуміти під правовими позиціями. Наприклад, Д. О. Скрипник вважає, що правові позиції – це «висновки судді (суддів), слідчого судді щодо застосування правових норм, які є результатом суддівської правозастосовної діяльності, викладені в судовому рішенні, та є обов’язковими для виконання органами державної влади й місцевого самоврядування, їх посадовими, службовими особами, фізичними та юридичними особами, їх об’єднаннями на всій території України в конкретному кримінальному провадженні, а висновки щодо застосування норм права, викладені в постановях суду касаційної інстанції, крім того, – для всіх суб’єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права, та для інших судів при застосуванні таких норм права» [4, с. 26]. Не заглиблюючись у сутність проблеми визначення поняття правових позицій, відзначимо, що не всі запропоновані ознаки Д. О. Скрипник заслуговують на увагу. Зокрема, йдеться про автора правових позицій. Вважаємо, що ним може бути не будь-який суддя, а тим більше слідчий суддя. Ним є виключно суддя ВС. Окрім того, вважаємо дискусійним саме словосполучення «правові позиції» у контексті ключових підходів суду касаційної інстанції, яке доцільно іменува-

ти правовими висновками. Однак наша пропозиція буде розвинута в наступних дослідженнях. У межах цієї публікації спробуємо висвітлити проблему взаємодії доктринальних положень з правовими висновками ВС з кримінального права.

Огляд джерел. Вчені-криміналісти так чи інакше розглядають у наукових публікаціях правові висновки ВС. Зокрема, йдеться про обґрунтування чи, навпаки, спростування підходів суду касаційної інстанції до запропонованого нею вирішення проблеми. Відзначимо в цій царині доробок «чистих» науковців П. С. Берзіна, Н. О. Гуторову, О. О. Дудорова, О. К. Маріна, Р. О. Мовчана, В. О. Навроцького, Ю. А. Пономаренка, М. І. Хавронюка та ін. (Термін «чистий» науковець позначає в цій публікації науковця, який не працює в правоохоронних органах та в суді). Водночас доцільно продемонструвати як синергію, так і дисгармонію між науковою думкою та правовими висновками ВС та їх можливий вплив на розвиток судової практики, зокрема, ВС.

Виклад основного матеріалу. Передусім слід зазначити, що судова влада зацікавлена у потужній доктринальній основі ухвалених судових рішень. Позаяк саме такі рішення більш позитивно сприймаються суспільством та ґрунтуються на загальноприйнятих підходах, які панують у відповідній сфері юридичних знань. У випадку з правовими висновками Касаційного кримінального суду у складі ВС (далі – ККС), якими вирішуються правові проблеми кримінального права, саме панівні наукові підходи вчених-криміналістів важливі для того, аби сформулювати якісний правовий висновок, який би насправді вирішував відповідну проблему, а не створював нові проблеми, нашаровуючи їх. Одним із шляхів залучення науковців до неформальної участі у підготовці правових висновків ВС є надання ними наукових висновків за запитом суддів касаційної інстанції у межах діяльності Науково-консультативної ради при ВС [5]. Окрім того, самі судді ВС у порядку консультування мають можливість звернутися до провідних науковців України, а також скористатися доступними науковими джерелами. Здавалося б, синергія між наукою та практикою мала б на цьому рівні спрацювати. Водночас слід пригадати, що і в науці кримінального права існують різні погляди на вирішення того чи іншого питання. Варто пригадати приказку «Де два юристи – там три думки». Тому й правові висновки ВС, з одного боку, можуть бути

співзвучними з підходом лише однієї групи науковців, ігноруючи іншу думку в теорії кримінального права, а з іншого – правові висновки можуть ґрунтуватися на науковому консенсусі. Проте, вочевидь, правові висновки ВС в окремих випадках йдуть врозрід із кримінально-правовою доктриною. Спробуємо продемонструвати ці тези на конкретних прикладах аналізу двох правових висновків ВС з проблем вирішення правових проблем застосування норм про злочини проти основ національної безпеки України.

Передусім звернемо увагу на дисгармонію між правовими висновками ВС та доктриною кримінального права. Так, у постанові ВС від 31.07.2025 у справі № 646/3927/23 сформульовано правовий висновок, який стосується розмежування суміжних складів кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, передбачених ч. 4 ст. 111-1 та ст. 111-2 КК. На думку колегії суддів Першої судової палати ККС, «для розмежування колабораційної діяльності (ч. 4 ст. 111-1 КК) та пособництва державі-агресору (ч. 1 ст. 111-2 КК) має значення, кому належали матеріальні ресурси, що передавалися створеним на тимчасово окупованій території збройним формуванням та окупаційній адміністрації держави-агресора. Частина 4 ст. 111-1 КК передбачає відповідальність за передачу матеріальних ресурсів, якими особа безпосередньо володіє або користується. Це означає, що така особа має реальну можливість контролювати або використовувати ці ресурси. Натомість ст. 111-2 КК охоплює передачу матеріальних ресурсів, які не перебувають у безпосередньому володінні або користуванні особи, тобто передача ресурсів, що належать іншим особам чи організаціям, або є у загальному обігу, але особа безпосередньо не має над ними контролю» [6].

Таким чином, ВС намагався вирішити проблему розмежування двох суміжних складів кримінальних правопорушень, яка утруднюється фактичним збігом суспільно небезпечних діянь, передбачених у ч. 4 ст. 111-1 та ст. 111-2 КК. Наприклад, на думку М. І. Хавронюка, текстуальний та змістовний збіг вказаних складів кримінальних правопорушень є «порушенням принципу пропорційності», коли законодавець під час криміналізації певного діяння ігнорує факт наявності у КК статті, яка передбачає кримінальну відповідальність за певне діяння, використовуючи такі ж

або подібні формулювання та не виокремлюючи розмежувальних ознак [7].

Насправді між формулюванням колабораційної діяльності (ч. 4 ст. 111-1 КК) та пособництвом державі-агресору (ст. 111-2 КК) існує практично повний збіг. У першій з названих статей передбачено кримінальну відповідальність за передачу матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора, а в другій – за передачу матеріальних ресурсів чи інших активів представникам держави-агресора, її збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора. Звісно, текстуальні відмінності між вказаними складами кримінальних правопорушень можна відшукати. Наприклад, що ці склади злочинів відрізняються за предметом. У ч. 4 ст. 111-1 КК ним є матеріальні ресурси, а в ст. 111-2 КК – матеріальні ресурси чи інші активи. Водночас такі дрібні відмінності не «роблять погоди» в розмежуванні суміжних складів кримінальних правопорушень, передбачених указаними статтями. Науковці здебільшого акцентують увагу на тому, що вони відрізняються за ознаками суб'єкта. Наприклад, на думку В. М. Шлапаченка, «найбільш суттєвою відмінністю цих норм є визначення у ст. 111–2 КК загального суб'єкта пособництва (за винятком громадянин держави-агресора)» [8, с. 169]. А. В. Ландіна також характеризує також цю єдину розмежувальну ознаку [9]. Тобто науковці не вбачають в належності матеріальних ресурсів особі, яка їх передала представнику ворога, розмежувальну ознаку між указаними складами кримінальних правопорушень. Однак таку ознаку, як зазначалося вище, бачить ВС.

Чи «прижився» такий висновок в судовій практиці нижчестоящих інстанцій? Адже з часу ухвалення ВС висновку в справі № 646/3927/23 минув майже рік. Пошук в Єдиному державному реєстрі судових рішень засвідчив, що лише в одному вирокі було взято до уваги вказаний правовий висновок та кваліфіковано за ч. 4 ст. 111-1 КК дії двох громадян України, які надавали послуги з розробки на замовлення документації, яку вони особисто розробляли, отже, мали у своєму володінні відповідний ресурс, який надавали з метою отримання прибутку [10]. Тобто цей правовий висновок нижчестоящими судами практично не застосовується,

що може вказувати на помилковість самого правового висновку, запропонованого ВС для вирішення проблеми розмежування між суміжними складами кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 111-1 та ст. 111-2 КК.

Окрім того, та розмежувальна ознака, яку наведено у правовому висновку ВС у справі № 646/3927/23, не ґрунтується на положеннях КК. Ні в ч. 4 ст. 111-1, ні в ст. 111-2 КК така ознака, як приналежність (чи відсутність приналежності) обвинуваченому не наводиться. На нашу думку, немає підстав також стверджувати, що законодавець передбачив указану ознаку як латентну, позаяк цілком очевидно, що громадянин України, вчиняючи злочин, передбачений ч. 4 ст. 111-1 КК, може надати представнику ворога той матеріальний ресурс, яким він не володіє. Тому правовий висновок ВС у справі № 646/3927/23 є штучним, і від нього ВС доцільно відступити при розгляді схожих кримінальних проваджень.

Тобто в ситуації, яка розглядається, прослідковується дисгармонія між правовим висновком ВС та положеннями доктрини кримінального права.

Наведемо інший приклад з практики ВС, який можна віднести до синергії науки та судової практики. Йдеться про правовий висновок ВС, що послідовно відображено у кількох постановках ВС (справи № № 639/1528/22, 743/149/23, 953/3558/22, 295/9646/2, 711/4047/22). Наприклад, у постанові від 14.10.2025 у справі № 711/4047/22 суд касаційної інстанції висноував, що передача особою представнику ворожої держави певної інформації з метою спричинити шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності України свідчить про її прагнення до активної підривної діяльності й кваліфікується за ст. 111 КК як державна зрада. У цьому кримінальному провадженні суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 2 ст. 111 КК, а саме за те, що він через месенджер «Вайбер» передавав представнику ворожої держави інформацію, зокрема відео окопів і блокпостів; фото і координати деяких дитячих садочків і шкіл, річкового вокзалу; відео і координати складів військової частини, центру комплектування та соціальної підтримки, Головного управління Національної поліції, Будинку офіцерів, штабу територіальної оборони, виправної колонії, де перебували військові, господарського суду, обласної прокуратури, управління

СБУ. В касаційній скарзі захисник стверджував, що певні діяння підзахисного охоплюються ч. 3 ст. 114-2 КК, за якою обвинувачення йому не пред'являлось [11].

Указаний правовий висновок, як вбачається, є послідовною позицією ВС. Окрім того, до моменту ухвалення відповідних рішень судом касаційної інстанції, як бачимо, в теорії кримінального права науковці піднімали відповідне питання, вказуючи, що фактично несанкціоноване поширення громадянином України військово значущої інформації представнику ворога утворює склад державної зради. Така наукова ідея була втілена як судовий варіант тлумачення у вигляді правового висновку ККС. Тобто відбулася синергія судової практики та кримінально-правової доктрини.

Після надання ВС правового висновку науковці повною мірою підтримали його в своїх наукових публікаціях [14; 15]. Також практика судів нижчестоящих інстанцій позитивно «відгукнулася» на правовий висновок ВС, який аналізується, посиляючись на нього в своїх судових рішеннях, зокрема у вироках. Пошук в Єдиному державному реєстрі судових рішень остаточних судових рішень дозволив виявити значну кількість вироків, в яких суди першої інстанції у разі передання громадянином України військово значущої інформації представнику ворога з посиланням на правовий висновок суду касаційної інстанції про те, що передача особою представнику ворожої держави певної інформації з метою спричинити шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності України свідчить про її прагнення до активної підривної діяльності й кваліфікується за ст. 111 КК. Нам вдалося відшукати близько 100 вироків судів першої інстанції, в яких міститься посилання на правовий висновок ВС, в якому вирішується питання про кваліфікацію дій громадянина України за ст. 111 КК та розмежування державної зради від несанкціонованого поширення військово значущої інформації.

Цілком поділяємо саме такий підхід як науковців, так і суддів. Правовий висновок ВС демонструє системний підхід до кваліфікації кримінальних правопорушень за ст. 111 КК, зокрема в контексті передачі інформації представникам ворога, що може призвести до шкоди суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності України. Окрім того, ВС продемонстрував таким правовим висновком здатність «чути» науку, що стало важливим кроком до

синергії науки та судової практики. Така синергія, на наш погляд, забезпечує правову визначеність і стабільність у застосуванні кримінально-правових норм. Окрім того, правовим висновком ВС спрямував і судову практику нижчестоящих інстанцій, забезпечуючи їй єдність та стабільність, як того вимагає Закон України «Про судоустрій і статус суддів».

Цими двома прикладами формулювання висновків судом касаційної інстанції продемонстровано дисгармонію (перший приклад) та синергію (другий приклад) судової практики та доктринальних підходів у теорії кримінального права. При цьому, як було показано на конкретних прикладах та підкріплено подальшим розвитком судової практики нижчестоящих інстанцій, правовий висновок ВС, який ґрунтується на доктринальних підходах, демонструючи прагнення використовувати наукові знання під час їх формулювання, дійсно має орієнтуючий характер для судів першої та апеляційної інстанцій в аспекті забезпечення сталості та єдності судової практики, сприяючи їй розвитку доктринального знання, яке стосується проблеми, що була вирішена правовим висновком.

Навпаки, якщо правовий висновок ВС не ґрунтується на науковому знанні, а також ігнорує формулювання складу кримінального правопорушення у КК, він не лише створює дисгармонію між кримінально-правовою доктриною та судовою практикою, а й не відіграє основної функції, передбаченої законодавством України – не забезпечує сталості та єдності судової практики.

На підставі наведеного вважаємо за доцільне використовувати у понятійному апараті науки кримінального права такі поняття, як «синергетичний вплив» та «дисгармонійний вплив» правових висновків ВС з урахуванням того, ґрунтуються чи не ґрунтуються такі правові висновки на доктринальних підходах. Зокрема, синергетичний вплив виникає у разі, коли наука і практика «працюють» в одному напрямку: суди спираються на якісні наукові розробки, а науковці адаптують теорію під реальні потреби правосуддя, що зумовлює якісний розвиток кримінального права. Саме ж поняття «синергетичний вплив» правових висновків доцільно використовувати у випадках, коли судова практика та правова доктрина підсилюють одна одну, а спільне застосування наукових підходів та правових висновків допомагає краще вирішити складні питання кримінально-правової кваліфікації. На нашу думку, синергетичний

ефект досягається у разі, коли аргументація у правових висновках ВС узгоджується з принципами кримінального права, науковими підходами, посилюючи правову визначеність кримінально-правових приписів. Дисгармонія між доктриною та практикою особливо помітна при вирішенні окремих кримінально-правових проблем, коли судовий прагматизм переважає над догматичною послідовністю.

Висновки. На прикладах двох правових висновків ВС, які стосуються застосування норм про кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, було продемонстровано наслідки впливу таких висновків на сталість та єдність судової практики, з урахуванням ними положень кримінально-правової доктрини. На підставі цього аналізу зроблено такі основні висновки.

1. Правові висновки ВС, сформульовані за результатами розгляду в конкретних кримінальних провадженнях, можуть як ґрунтуватися на доктрині кримінального права, так і не враховувати наукових ідей вчених. Правові висновки суду касаційної інстанції для підтвердження їх авторитетності, а також орієнтуючого значення для розвитку судової практики повинні ґрунтуватися на науковій ідеї, яка превалює в науці кримінального права. У зворотному випадку таке орієнтуюче значення правових висновків ВС є сумнівним.

2. Синергія науки та судової практики під час формулювання правових висновків забезпечує правову визначеність і стабільність у застосуванні кримінально-правових норм, єдність та сталість судової практики, сприяє розвитку як доктрини кримінального права, так і судової практики і є орієнтиром для судів нижчестоящих інстанцій, визначаючи чіткі рамки для правової кваліфікації. Синергія науки та судової практики підтверджується, зокрема, підтримкою правового висновку науковцями та активним використанням правового висновку нижчестоящими судами для мотивування прийнятих рішень.

3. Якщо правовий висновок ВС не ґрунтується на науковому знанні, а також ігнорує формулювання складу кримінального правопорушення у КК, то він не лише створює дисгармонію між кримінально-правовою доктриною та судовою практикою, а й не відіграє основної функції, передбаченої законодавством України, – не

забезпечує сталості та єдності судової практики. Про те, що правовий висновок в такому разі «не влучив у десятку», свідчить відсутність підтримки такого висновку науковцями після його ухвалення, а також невикористання або незначне використання такого висновку судами нижчестоящих інстанцій. В такому разі від правового висновку ВС доцільно відступити.

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
2. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології: монографія / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Юридична думка, 2008. 336 с.
3. Юзько Т. М., Слугоцька В. М., Швець Л. В. Судова практика та правові позиції Верховного Суду як джерела права в умовах правової невизначеності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер. Право. 2025. Вип. 89, ч. 1. С. 454–460. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.65> URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/07/67.pdf>
4. Скрипник Д. О. Теоретичні та практичні аспекти правових позицій Верховного Суду у кримінальному провадженні: дис. ... докт. філософії 081 – Право; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, 2023. 229 с.
5. Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді, затверджене постановою Пленуму Верховного Суду від 02.02.2018 № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001780-18#Text>
6. Постанова першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 31.07.2025 у справі № 646/3927/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129342876>
7. Хавронюк М. Помилки у законах воєнного часу: щодо змін Кримінального кодексу України. URL: <https://uplan.org.ua/pomylyku-uzakonakh-voiennoho-chasu-shchodo-zmin-kryminalnoho-kodeksu-ukrainy/>
8. Шлапаченко В. М. Проблемні питання криміналізації пособництва державі-агресору. *Вісник кримінального судочинства*. 2023. № 1-2. С. 164–172. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.1-2/164-172> URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/Visnyk_Krim_Sud_1-2_23_231013_avt_2-164-172.pdf
9. Ландіна А. В. Ознаки суб'єкта як підстава розмежування деяких злочинів проти основ національної безпеки України (за складами, передбаченими ст.ст. 111, 111-1, 111-2 КК України). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер. Право. 2025. Вип. 87, ч. 3. С. 300–305. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.3.45> URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/325248/315234>
10. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 23.12.2025 у справі № 761/35070/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132850750>
11. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 14.10.2025 у справі № 711/4047/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131320122>
12. Пономаренко Ю. А. Несанкціоноване поширення

військово значущої інформації: питання кримінально-правової кваліфікації та застосування кримінально-правових засобів. *Право України*. 2022. № 11. С. 100-117. DOI: 10.33498/louu-2022-11-100 URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/article-pravo_2022_11-s8.pdf **13**. Мовчан Р. О. Аналіз кримінально-правової новели про несанкціоноване поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 Кримінального кодексу України). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 326–330. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/77> URL: https://lsej.org.ua/4_2022/77.pdf **14**. Мовчан Р. О., Марченков Д. С. Державна зрада, «воєнний» колабораціонізм, несанкціоноване поширення військово значущої інформації: проблеми співвідношення й розмежування (на прикладі справи № 202/13808/23). *Вісник Луганського навчально-наукового інституту ім. Е. О. Дідоренка*. 2025. Вип. 1. С. 73–82. DOI [10.32782/2786-9156.109.1.73-82](https://doi.org/10.32782/2786-9156.109.1.73-82) URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/276/257> **15**. Мовчан Р. О. Постанова Верховного Суду від 10 грудня 2024 року в справі № 202/13808/23: «скриня Пандори», яку має зачинити законодавець. *Наукова спадщина професора В. Я. Тація і актуальні проблеми кримінального права*: матер. всеукр. наук.-практ. конф., 21 січ. 2025 р. / [редкол. Ю. А. Пономаренко та ін.]. Харків: Право. 2025. С. 272–280.

References

1. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> **2.** Parkhomenko N. M. Dzherela prava: problemy teorii ta metodolohii: monohrafiia / Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv: Yurydychna dumka, 2008. 336 s. **3.** Yuzko T. M., Sluhotska V. M., Shvets L. V. Sudova praktyka ta pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu yak dzherela prava v umovakh pravovoi nevyznachenosti. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. Serii PRAVO. 2025. Vyp. 89: ch. 1. S. 454–460. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.65> URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/07/67.pdf> **4.** Skrypyuk D. O. Teoretychni ta praktychni aspekty pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu u kryminalnomu provadzhenni: dys. ... d-ra filosofii: 081 – Pravo; Nats. un-t «Odeska yuryd. akademiia». Odesa, 2023. 229 s. **5.** Polozhennia pro Naukovo-konsultatyvnu radu pry Verkhovnomu Sudi, zatverdzhene postanovoiu Plenumu Verkhovnoho Sudu vid 02.02.2018 № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001780-18#Text> **6.** Постанова першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 31.07.2025 у справі № 646/3927/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129342876> **7.** Khavroniuk M. Pomylky u zakonakh voiennoho chasu: shchodo zmin Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. URL: <https://uplan.org.ua/pomylky-uzakonakh-voiennoho-chasu-shchodo-zmin-kryminalnoho-kodeksu-ukrainy/> **8.** Shlapachenko V. M. Problemni pytannia kryminalizatsii posobnyctva derzhavi-ahresoru. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*. 2023. № 1-2. S. 164–172. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.1-2/164-172> URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/Visnyk_

Krim_Sud_1-2_23_231013_avt_2-164-172.pdf 9. Landina A. V. Oznaky subiekta yak pidstava rozmezhuvannia deiakykh zlochyniv proty osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy (za skladamy, peredbachenyymi st.st. 111, 111-1, 111-2 KK Ukrainy). Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pravo». 2025. Vyp. 87: ch. 3. S. 300–305. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.3.45> URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/325248/315234> 10. Vyrok Shevchenkivskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 23.12.2025 u spravi № 761/35070/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132850750> 11. Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 14.10.2025 u spravi № 711/4047/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131320122> 12. Ponomarenko Yu. A. Nesanktsionovane poshyrennia viiskovo znachushchoi informatsii: pytannia kryminalno-pravovoi kvadifikatsii ta zastosuvannia kryminalno-pravovykh zasobiv. *Pravo Ukrainy*. 2022. № 11. S. 100-117. DOI: 10.33498/louu-2022-11-100 URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/article-pravo_2022_11-s8.pdf 13. Movchan R. O. Analiz kryminalno-pravovoi novelty pro nesanktsionovane poshyrennia viiskovo znachushchoi informatsii (st. 114-2 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy). Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal. 2022. № 4. S. 326–330. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/77> URL: https://lsej.org.ua/4_2022/77.pdf 14. Movchan R. O., Marchenkov D. S. Derzhavna zrada, «voïennyi» kolaboratsionizm, nesanktsionovane poshyrennia viiskovo znachushchoi informatsii: problemy spivvidnoshennia y rozmezhuvannia (na prykladi spravy № 202/13808/23). *Visnyk Luhanskoho navchalno-naukovoho instytutu im. E. O. Didorenka*. 2025. Vyp. 1. S. 73–82. DOI 10.32782/2786-9156.109.1.73-82 URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/276/257> 15. Movchan R. O. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 10 hrudnia 2024 roku v spravi № 202/13808/23: «skrynia Pandory», yaku maie zachynty zakonodavets. *Naukova spadshchyna profesora V. Ya. Tatsiia i aktualni problemy kryminalnoho prava: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf., shcho vidbulasia 21 sich. 2025 r. / [redkol. Yu. A. Ponomarenko ta in.]*. Kharkiv : Pravo. 2025. S. 272–280.

Fedytnyk Vasyl. Legal opinions of the Supreme Court on criminal law: synergy or disharmony with criminal law doctrine

This paper analyses the legal rulings of the Supreme Court addressing the classification of specific criminal offences against the foundations of Ukraine's national security, in particular treason (Article 111 of the Criminal Code of Ukraine), collaboration (Part 4 of Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine), aiding an aggressor state (Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine), and the unauthorized dissemination of information of military significance (Article 114-2 of the Criminal Code of Ukraine). These conclusions are used as examples to demonstrate their influence on the development of judicial practice and academic thought. The vector of this influence is taken to

be the consideration of the provisions of criminal law scholarship when formulating conclusions. It has been established that where legal conclusions take doctrinal approaches into account, they serve both to ensure the consistency and unity of judicial practice and to advance the science of criminal law. Such conclusions receive support from academics and are used by courts to justify the classification of offences in similar situations. The legal conclusions themselves are a guarantee of legal certainty and the stability of judicial practice. It has been established that legal conclusions which are not based on doctrinal approaches are not used by the courts to justify the classification of offences, do not ensure the consistency and uniformity of judicial practice, and do not contribute to the development of academic knowledge in the field of criminal law. Furthermore, the wording of such legal conclusions generally fails to take into account the wording of the articles of the Criminal Code of Ukraine. It has been concluded that the Supreme Court would be well advised to refrain from using legal conclusions that do not comply with the principles of criminal law in future. The concepts of the 'synergistic effect' and the 'disharmonious effect' of legal conclusions are proposed for use within the conceptual framework of criminal law, as they reflect different vectors of interaction between doctrinal approaches and judicial practice. In particular, a synergistic effect arises when science and practice «work» in the same direction: courts rely on high-quality academic research, whilst academics adapt theory to the practical needs of the justice system, thereby fostering the qualitative development of criminal law.

Key words: legal opinion of the Supreme Court, case law, criminal law doctrine, collaboration, treason, aiding an aggressor state.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 21.03.2026 р.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.04.2026 р.

Дата публікації: 28.04.2026 р.